

Warszawa, 13-10-2022 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępczyni Rzecznika Praw Obywatelskich
Hanna Machińska

KMP.022.3.2022.RK

Pan Mariusz Kamiński
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji
ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do pisma z dnia 5 października 2022 r., znak DP-WL-0231-80/2022/JG, działając jako krajowy mechanizm prewencji tortur, uprawniony do wyrażania opinii w przedmiocie projektowanych aktów prawnych¹, przedstawiam następujące uwagi do projektu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji zmieniającego rozporządzenie w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu

---

¹ Zob. Art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r., poz. 627) w zw. z art. 19 pkt. c) Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192).

postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (projekt z dnia 20 września 2022 r., nr z wykazu 871).

Projekt rozporządzenia podejmuje próbę implementacji przyjętego przez Radę Ministrów dokumentu pod nazwą „Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030” (M. P. z 2021 r. poz. 218). W tym celu dokonuje zmiany rozporządzenia regulującego funkcjonowanie policyjnych miejsc detencji, wskazując na możliwość ich dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz określając w załącznikach, warunki wymagane dla tego typu miejsc.

W uzasadnieniu projektu z dnia 20 września 2022 r. wskazano, że ma on na celu podjęcie ukierunkowanych działań zmierzających do sukcesywnego dostosowania policyjnych miejsc detencji w taki sposób, aby na terenie każdego garnizonu Policji funkcjonowało co najmniej jedno pomieszczenie przeznaczone dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (dalej: PdOZ) oraz co najmniej pięć policyjnych izb dziecka (dalej: PID) na terenie całego kraju.

Założenia projektu należy ocenić pozytywnie. Wychodzą one bowiem naprzeciw przyjętemu przez Policję kierunkowi sukcesywnego dostosowania PdOZ i PID do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, co było dotychczas wynikiem uzgodnień pomiędzy kierownictwem Policji, a funkcjonującym w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich - Krajowym Mechanizmem Prewencji Tortur (dalej: KMPT). Określenie minimalnych, prawnych wymagań w zakresie dostosowań tych miejsc do potrzeb osób z niepełnosprawnościami pozwoli na zminimalizowanie różnic w tym zakresie w poszczególnych jednostkach organizacyjnych Policji, co sprzyja również realizacji potrzeb osób zatrzymanych.

Jednocześnie należy stwierdzić, że zaproponowane zmiany są niewystarczające i projekt wymaga uzupełnienia. W swojej treści projekt wskazuje, że policyjne miejsca detencji mogą być dostosowane do potrzeb osób z

niepełnosprawnościami, w szczególności osób z niepełnosprawnością ruchową (§ 4 ust. 2a, § 7a, § 33 ust. 3a § 34a rozporządzenia). Użycie zwrotu „w szczególności” wskazuje, że zamierzeniem projektodawcy jest dostosowanie obiektów do potrzeb osób z wszelkiego rodzaju niepełnosprawnościami, a wymienienie niepełnosprawności ruchowej ma jedynie charakter przykładowy.

Tymczasem warunki dotyczące funkcjonowania policyjnych miejsc detencji skupiają się wyłącznie na kwestiach dostępności, istotnych z punktu widzenia osób z niepełnosprawnością ruchową, w szczególności poruszających się na wózkach ortopedycznych. **Projekt nie zawiera szczegółowych uregulowań odnoszących się do innych rodzajów niepełnosprawności, w szczególności osób z niepełnosprawnością sensoryczną.** W proponowanych przepisach wykonawczych pominięto więc tak ważne dla tej grupy osób zatrzymanych kwestie jak:

- odpowiednie oznakowanie obiektu, ułatwiające poruszanie się i funkcjonowanie,
- wyeksponowanie czytelnych z punktu widzenia osób z dysfunkcjami informacji, takich jak: regulamin pobytu, wykaz instytucji nadzoru i instytucji stojących na straży praw człowieka, lista adwokatów i radców prawnych świadczących pomoc prawną,
- ułatwienia w odczytywaniu treści przedstawianych dokumentów, np. za pomocą alfabetu Braille'a lub w formie elektronicznej do odczytu za pośrednictwem komputera ze specjalistycznym oprogramowaniem i klawiaturą,
- ułatwienia w odbiorze dźwięku przez osoby z dysfunkcją słuchu, np. poprzez system wspomagania słuchu z pętlą indukcyjną (induktofoniczną), który umożliwia osobie niedosłyszącej odbiór czystego i wyraźnego dźwięku poprzez cewkę telefoniczną, w którą wyposażone są aparaty słuchowe.

Wdrożenie powyższych rozwiązań gwarantuje wyższy standard opieki nad osobami zatrzymanymi, ułatwia dostęp tej grupy osób do minimalnych gwarancji

prewencji tortur (takich jak prawo do informacji, dostęp do niezależnego systemu składania skarg i profesjonalnej pomocy prawnej), minimalizując tym samym ryzyko niewłaściwych zachowań ze strony funkcjonariuszy Policji. Ponadto otrzymanie przez zatrzymanego informacji dotyczących jego sytuacji, praw i obowiązków, poprawia też komunikację wewnątrz jednostek Policji i może łagodzić napięcie wywołane faktem zatrzymania.

Dlatego też wszelkie wymogi dotyczące warunków jakim powinny odpowiadać policyjne miejsca detencji, powinny uwzględniać również rozwiązania dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną.

Warto też w tym miejscu uwypuklić, że przywołana w projekcie Strategia Rady Ministrów na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030 stawia sobie za cel poprawę funkcjonowania społecznego osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, co powinno być punktem odniesienia również w przypadku policyjnych miejsc zatrzymań.

Zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych Polska powinna podjąć skuteczne środki ustawodawcze i administracyjne mające na celu prewencję możliwości stosowania wobec tych osób tortur i innych form złego traktowania, na zasadzie równości z innymi osobami². Osoby z niepełnosprawnościami, które zostają pozbawione wolności powinny mieć też prawo, na zasadzie równości z innymi osobami, do gwarancji zgodnych z międzynarodowym prawem praw człowieka i

---

² Zob. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169), art. 15 ust. 2.

traktowania zgodnego z celami i zasadami tej Konwencji, włączając w to zapewnienie racjonalnych usprawnień³.

Ponadto, jak wskazuje Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami, państwa mają obowiązek zapewnienia osobom niepełnosprawnym przebywającym w detencji, skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, na równych zasadach z innymi osobami, w celu ułatwienia im udziału we wszystkich postępowaniach sądowych dotyczących kontroli legalności ich zatrzymania oraz uzyskania zadośćuczynienia. Obowiązek ten obejmuje m.in. zapewnienie dostępności jednostek organizacyjnych Policji do potrzeb tych osób⁴.

Na aspekt ten zwracał Polsce uwagę również Komitet ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych (Committee on the Rights of Persons with Disabilities). Wyraził również zaniepokojenie barierami jakie napotykają takie osoby z niepełnosprawnościami w postaci między innymi: brakiem udogodnień proceduralnych (takich jak posługiwanie się językiem migowym, alfabetem Braille'a, dokumentami cyfrowymi, możliwością łatwego czytania i wszelkimi innymi dostępnymi środkami, trybami i formatami komunikacji), dostępem do mechanizmów zgłaszania przemocy i pomocy prawnej⁵. W tym kontekście kluczową rolę odgrywa możliwość zapoznania się przez osoby pozbawione wolności z przysługującymi prawami, obowiązkami i procedurami oraz rozwiązania techniczne ułatwiające dostęp do informacji.

---

³ Tamże, art. 14 ust. 1 pkt. b). Zob. również raport Specjalnego Sprawozdawcy ONZ ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami z 11 stycznia 2019 r., pt. „Rights of persons with disabilities”, A/HRC/40/54, par. 44, 50, 54.

⁴ Zob. Rights of persons with disabilities, A/HRC/40/54, par. 55 i 73.

⁵ Zob. Committee on the Rights of Persons with Disabilities, Concluding observations on the initial report of Poland, 29 październik 2018 r., CRPD/C/POL/CO/1, par. 21 i 22.

Warto również uwypuklić, że w 2019 r. Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur opublikował raport tematyczny poświęcony dostosowaniu jednostek penitencjarnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami fizyczną i sensoryczną⁶. Raport ten będący efektem wizyt tematycznych, realizowanych z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych, zajmujących się kwestiami dostępności obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, stanowi cenne źródło wiedzy i może być przydatny w dalszych pracach legislacyjnych nad rozporządzeniem.

Wśród rekomendacji adresowanych do władz KMPT podkreślił potrzebę m.in. likwidacji barier architektonicznych, umożliwiających osobom mającym problemy ze wzrokiem samodzielne funkcjonowanie, wprowadzenia udogodnień takich jak: pętle indukcyjne, schodołazy, ścieżki prowadzące, oznaczenia kontrastowe powierzchni, czytniki tekstu wyświetlanego na ekranie komputera, klawiatura dla słabowidzących, duże czcionki ogłoszeń i informacji przeznaczonych dla osadzonych, opracowanie najważniejszych zasad związanych z detencją w formie ikonografik⁷.

KMPT podkreśla również, że pojęcie poinformowania zatrzymanego o prawach i obowiązkach nie sprowadza się tylko do umożliwienia zapoznania się z przepisami, lecz ma szerszy zakres. Obejmuje także udzielenie stosownych wskazówek i wyjaśnień. Należy przy tym mieć na względzie również wszelkie dysfunkcje, co będzie wymagało użycia innego niż standardowy kanał komunikacyjny (np. w formie przekazu pisemnego w alfabecie Braille'a lub w formie elektronicznej do odczytu za

---

⁶ Zob. Raport tematyczny KMPT pt. „Monitoring traktowania więźniów z niepełnosprawnością fizyczną i sensoryczną”, dostępny na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/monitoring-traktowania-wiezniow-z-niepelnosprawnoscia-fizyczna-i-sensoryczna-raport-z> [dostęp: 12.10.2022 r.]

⁷ Tamże, str. 130, 137, 146, 150 i zalecenia nr 17, 18, 21.

pośrednictwem komputera z odpowiednim oprogramowaniem i klawiaturą dla osób niewidzących), a także pomocy tłumacza Polskiego Języka Migowego⁸.

Wyrażam nadzieję, że przedstawione uwagi zostaną uwzględnione w trakcie dalszych prac nad rozporządzeniem.

Z poważaniem

Hanna Machińska

Zastępczyni Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

---

⁸ Tamże, str. 136.